

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1975

BRNO 1977

klešovitě ze směrů vysunuty. Zdi jsou vystavěny z pečlivě skládaného lomového kamene spojovaného jílovitou zeminou, pokud bylo možno zjistit na obnažených plochách. Vzhledem k tomu, že velikost ani tvar se nemění v celém jejich průběhu od brány až asi do poloviny vzdálenosti směrem k hradnímu jádru soudíme, že až do této vzdálenosti jak na západním tak i na východním obvodu opevněné plochy sahala kamenná hradba; dále k jihu / k vlastnímu hradu / valy vzniklé destrukcí středověké hradby nepokračují, což je zřejmé nejen z povrchového průzkumu, ale hlavně z výsledků zjišťovací sondy, neboť alespoň zbytky této mohutné ohradní zdi by se musely objevit na západním nebo východním konci sondy. Můžeme proto konstatovat, že středověký hrad na Tepenci měl svoje jádro v jižní části kopce, k němuž náleželo opevnění severní části kopce, kudy procházela přístupová cesta zmíněnou branou v severozápadní části obranného pásma /otázka existence druhé cesty od severovýchodu zůstává otevřena/. Zatímco severní část širšího hradního areálu byla důkladně chráněna hlubokým ve skále vytesaným příkopem a mohutnou hradební zdí /možnost dalších opevňovacích staveb, např. věže v severovýchodním cípu nelze vyloučit/ střední část areálu v předpolí vlastního hradu důkladnějších opevňovacích zařízení pravděpodobně neměla, nepočítáme-li rozpadlé trosky valů pravěkého hradiska. Tento stav může souviset s tím, že svahy pod střední částí hradního území byly z hlediska obrany považovány za dostatečné, anebo fortifikace středověkého Tepence nebyla dokončena.

P o z n á m k y :

- 1 V. Dohnal, Zjišťovací sondáž na Tepenci /katastr Jívová/, pravěká část /okr. Olomouc/, PV 1971, Brno 1972, 62-64; týž, Výzkum hradiska z pozdní doby bronzové na Tepenci, obec Jívová /okr. Olomouc/, PV 1973, Brno 1974, 34-36; týž, Výzkum na pozdněbronzovém hradisku na Tepenci /k.ú. Jívová, okr. Olomouc/, PV 1974, v tisku.
- 2 Týž, PV 1971, 64.
- 3 Týž, PV 1973, 35.
- 4 Týž, PV 1971, tab. 57.

Beendigung der Rettungsgrabung auf dem spätbronzezeitlichen Burgwall auf der Anhöhe Tepenec, Gemeinde Jívová/Bez. Olomouc/. Im August 1975 wurde die fünfte Etappe der Rettungs- und Feststellungsgrabung auf dem prähistorischen Burgwall auf der Anhöhe Tepenec /kat. Gebiet Jívová/ eröffnet und dadurch war die erforderte Grabung abgeschlossen. Es wurde die 5m breite Sonde beendet, die das gesamte befestigte Areal in seiner kürzeren, westöstlichen Achse in einer Länge von 120m durchschnitt. Für die Saison 1975 blieb ihr östlicher 25m langer Abschnitt in der Nähe der eigentlichen mittelalterlichen Burg übrig. Durch die Sonde konnte die Destruktion eines nicht allzu mächtigen Steinwalles festgestellt werden, der durch das Scherbenmaterial in die späte Bronzezeit datiert ist. Eine Kulturschicht an diesen Stellen ist nicht vorhanden und es hat den Anschein, dass die prähistorische Besiedlung dieses Raumes am südöstlichen Rand der Burgwallfläche verhältnismässig schwach war.

Im Laufe der Augustgrabung wurde eine wichtige Feststellung gemacht, die die mittelalterlichen Befestigungen betrifft. Zu Beginn des Jahres 1975 war bei der Durchfahrt eines grossen Bulldozers durch den Durchgang zwischen den Wällen im nordwestlichen Teil des Burgwalles,⁴ der schon bei der Oberflächenuntersuchung den Eindruck eines Tores erweckte, der erdige Mantel von beiden gegeneinander verlaufenden Wallstirnen beseitigt worden. Es zeigte sich, dass den Wallkern eine mächtige Mauer aus Bruchstein bildet, der mit einer mergelartigen Bindung verbunden ist. Diese Stelle, die auch heute noch ein Waldweg in Richtung zum Burgkern durchquert, war tatsächlich eine mittelalterliche Pforte in der Fortifikation, den nördlichen Teil der Vorburg schützend. Der eigentliche Durchgang ist zwischen den Stirnen der zwei gegenüberliegenden Mauern angebracht, deren Längsachsen jedoch nicht in einer geraden Linie sind, sondern etwas aus der direkten Richtung zangenförmig abweichen. Von Norden ist also dieser Teil der Vorburg durch einen tiefen in dem Felsen ausgebrochenen Graben und durch die erwähnte dahinter erbaute Schutzmauer geschützt /die Möglichkeit weiterer Befestigungsbauten ist nicht ausgeschlossen/. Der mittlere Teil der Vorburg in der Nähe der eigentlichen Burg war jedoch nicht geschützt, wenn wir nicht die Reste des verfallenen prähistorischen Walles in Betracht ziehen. Der Grund warum in diesem Teil des Burgareales die mittelalterliche Fortifikation fehlt, kann darin beruhen, dass die Hänge, die sich unter diesem Gebiet befinden, vom Standpunkt der Abwehr als genügend befunden wurden, oder aber dass die Fortifikation des mittelalterlichen Tepenec nicht beendet worden war.

P O Z D N Ě B R O N Z O V É S Í D L I Š T N Í N Á L E Z Y Z B L A T C E

/ okr. Olomouc /

Vít D o h n a l, Vlastivědný ústav, Olomouc

Před dalším rozšířením hliníku blatecké cihelny¹ byla provedena na jeho severním okraji asi ve 20 m širokém pruhu skryvka 80 - 100 cmsilné vrstvy horní humusovité zeminy, při čemž byly obnaženy zbytky

ky sídlištních objektů s keramikou lužickou z období těsně před koncem pozdní doby bronzové. Zmíněné objekty pravděpodobně začínaly už v horní tmavé hlíně a do sprašového podloží zasahovaly už jen nejhlubší části objektů, které byly znatelné podle tmavých výplní. V době prohlídky terénu na podzim 1975 byla situace značně nepřehledná, neboť povrch obnažené plochy byl rozbrázděn hlubokými koleje od těžkých mechanismů, takže jakékoliv přesnější pozorování bylo vyloučeno. Jisté je pouze to, že nálezy mají sídlištní ráz, a že jde o tutéž lokalitu, která byla podobným způsobem naposledy poškozena v r. 1962². Mezi nynějšími nálezy zachráněnými J. Kujou z Olomouce převažují střepy ze soudkovitých žlutých hrnců s uchy nebo lištovitými přídržovadly pod okrajem. Zastoupena jsou rovněž osudí žlutého nezdobeného povrchu s plastickou lištou na podhrdlí, dále velký žlutý dvojkonický okříň, velké diskovité poklice. Méně je střepů z drobnější keramiky /nezdobené kónické šálky, šálky s hrdlem zdobené na vnitřní straně bud pásy vodorovných žlábků, anebo soustřednými kruhovými žlábků/ a z tuhovaných osudí, která jsou zdobena na podhrdlí šrafovanými trojúhelníčky a šikmými žlábků na výdutí nebo soustřednými kruhovými žlábků. Kromě keramiky se našel hrot kostěného šídla a bronzová jehla se zlomeným uchem na navlékání nitě.

P o z n á m k y :

- 1 O nálezu eneolitické jámy v blateckém hliníku viz referát téhož autora, který je zařazen v tomto svazku PV.
- 2 Z. Trnáčková, Přírůstky archeologického oddělení Vlastivědného ústavu v Olomouci v roce 1962, Zprávy Vlastivědného ústavu v Olomouci č. 110, 1963, 17.

Spätbronzezeitliche Siedlungsfunde aus Blatec / Bez. Olomouc /. Bei der Erweiterung der Lehmgrube der Ziegelei in Blatec¹ wurde eine Abdeckung der 80-100 cm starken Schicht der oberen Humuserde durchgeführt, wobei Reste von Siedlungsobjekten mit Lausitzer Keramik aus dem Ende R HB abgedeckt wurden. Die Lokalität wurde bereits bei einer ähnlichen Gelegenheit gestört worden.² Das geborgene Material stammt aus Lesefunden.

OBJEKT Z POZDNÍ DOBY BRONZOVÉ V BRNĚNSKÝCH IVANOVICÍCH

/ okr. Brno - město /

Jana Č i ž m á ř o v á , Museum města Brna

/ Obr. 7 /

Při prohlídce dnes již opuštěného písečnicku v severní části katastru Brněnských Ivanovic v trati "Velké zmoliny", parc. č. 228, téměř těsně u hranic s katastrálním územím Černovic /okr. Brno-město/, byly zjištěny a zachráněny tři pravěké objekty, narušené při těžbě písku. Naleziště leží téměř na zlomu západního svahu poměrně prudce klesajícího k silnici Brněnské Ivanovice-Černovice a k Černovickému potoku /vzdálenost cca 400 m/ a rovné planiny, táhnoucí se k Tuřanům a ke Slatině /obr. 7 : 1/.

Jako objekt 1/75 /obr. 7:2/ byla označena část kotlovité jámy poměrně pravidelného tvaru, s půdorysem ve tvaru obdélníka o rozměrech 100 a 80 cm, orientovaného ve směru V-Z. Výplň jámy, zahloubené kotlovité 60 cm do písčitého podloží, tvořila poměrně kompaktní hlína, promísená poněkud pískem a drobnými kameny. V obsahu jámy bylo několik hrubších střepů a několik zlomků z menší nádoby, rekonstruovatelné jako nádoba na nožce, s výdutí vejčitého tvaru a s mírně nálevkovitě rozevřeným hrdlem /obr. 7 : 4/. Kulturní určení nádoby není zcela jasné, s největší pravděpodobností ji lze zařadit na základě analogických tvarů¹ do pozdní doby bronzové - do kultury podolské. Tomuto určení by odpovídala i ostatní keramika v jámě obsažená / obr. 7 : 3/.

Ostatní objekty zachráněné při tomto výzkumu náleží horákovské kultuře.

P o z n á m k a :

- 1 Pro moravské nálezy srov. např. I. Peškař, Zoomorfní nádoby s výlevkou z období popelnicových polí na Moravě, Pravěk východní Moravy II, 1961, 30-52, tab. II-VII.
Za cenné rady a připomínky děkuji dr. J. Nekvasilovi, CSc. a doc. dr. V. Podborskému.

Objekt aus der späten Bronzezeit in Brněnské Ivanovice /Bez. Brno - město/. In der Sandgrube im nördlichen Teil des Katasters von Brněnské Ivanovice hat man

P Ř E H L E D V Ý Z K U M Ů 1 9 7 5

Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhový
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : Doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : nádobka z velatického žárového hrobu ze Šlapanic
Tisk : Geografický ústav ČSAV v Brně
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejně